

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

МАУП

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни

«ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН»

(для бакалаврів)

Київ – 2018

Підготовлено доцентом кафедри політології, соціальної роботи та соціальної роботи Бісенбаєвим Ф.К.

Затверджено на засіданні кафедри політології, соціології та соціальної роботи (протокол №3 від 25.10.2018 р.)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук (протокол №3 від 25.10.2018 р.)

Схвалено Вченою радою ПрАТ ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Бісенбаєв Ф.К. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Теорія соціальних змін» (для бакалаврів). – К. : МАУП, 2018. – 29 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни «Теорія соціальних змін», орієнтовну тематику рефератів, питання для самоконтролю, тестові завдання, а також список літератури.

© ПрАТ ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (МАУП), 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Розвиток сучасного суспільства характеризується багатоманіттям соціальних змін, які реалізуються в різних складових суспільного організму, що породжує непередбачені наслідки в різних підсистемах суспільства, викликає необхідність розробки концептуальних підходів до його реформування. Теорія соціальних змін є молодого галуззю соціологічної науки, яка виникла у другої половині ХХ століття як реакція на масштабні суспільні зміни в процесі переходу цивілізації від індустріальної фази розвитку до постіндустріальної. Вона базується на переосмисленні значного як позитивного, так і негативного досвіду розвитку, накопиченого в національних державах. У зв'язку з суспільними трансформаціями, метою вивчення дисципліни «Теорія соціальних змін» є забезпечення успішного засвоєння студентами методологічними засадами змін суспільства, надання майбутнім фахівцям комплексних знань та вмінь визначення та використання основних елементів соціологічної теорії при реформуванні суспільства, теоретичне осмислення процесів трансформації українського суспільства. Значна увага надається засвоєнню категоріального апарату теорії соціальних змін, змісту актуальних концепцій соціального розвитку, впровадження змін, реалізації реформ. Вивчення курсу сприяє формуванню аналітичного мислення студентів, поширює можливості орієнтування в процесах суспільного життя, формує соціологічну культуру. Теми навчальної дисципліни дуже тісно пов'язані з теорією соціологічної науки, а також з теорією та практикою соціальних технологій, виступають в якості загальнотеоретичної засади теорії суспільної трансформації.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН»

№ з/п	Назви змістовних модулів та тем
I	<i>Змістовний модуль 1. Теоретичні та методологічні підходи до аналізу соціальних змін</i>
1	Тема 1. Соціальні зміни як предмет теоретичного аналізу: поняття, сутність, типологія
2	Тема 2. Соціальні зміни з позиції класичної соціології
3.	Тема 3 Сучасні соціологічні концепції соціальних змін
II	<i>Змістовний модуль 2. Основні характеристики соціальних змін як об'єкта дослідження</i>
4.	Тема 4. Просторо-часовий аспект соціальних змін
5.	Тема 5. Джерела та рухівні сили соціальних змін.
6.	Тема 6. Роль ідей і цінностей в соціальних змінах
7.	Тема 7. Соціальні зміни як травма: рівні, фактори, симптоми
III	<i>Змістовний модуль 3. Форми реалізації соціальних змін</i>
8.	Тема 8. Еволюція і революція як форми соціальних змін
9.	Тема 9. Трансформації, модернізації та реформи в сучасних суспільствах
10.	Тема 10. Глобалізація та її вплив на розвиток національної держави
	Всього годин: 120

ЗМІСТ
дисципліни
“ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН”

***Змістовний модуль 1. Загально методологічні аспекти теорії
соціальних змін***

Тема 1. Соціальні зміни як предмет теоретичного аналізу: поняття, сутність, типологія

- 1.Предмет та об’єкт теорії соціальних змін.**
- 2.Форми соціальних змін: зміна, процес, розвиток, прогрес.
- 3.Основні підходи, моделі та проблеми теорії соціального розвитку.
- 4.Поняття прогресу та регресу. Прогрес та його критерії.
- 5.Класифікація соціальних змін сучасного суспільства.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Теорія соціальних змін: предмет, об’єкт дослідження.
2. Сутність і зміст теорії соціальних змін як галузі соціологічної науки/
3. Завдання та функції теорії соціальних змін.
4. Основні проблеми теорії соціальних змін та напрями її розвитку.
5. Характеристика основних категорій теорії соціальних змін.
6. Характеристика основних видів соціальних змін.

Питання для самоконтролю

1. Основні наукові категорії теорії соціальних змін.
2. Характеристика пізнавальних можливостей основних категорій теорії соціальних змін.
3. Місце теорії соціальних змін в системі соціологічного знання.
4. Поняття прогресу та регресу.
5. Прогрес та його критерії.

Література: [1,6, 13,14, 16, 17, 26, 28, 29, 36, 37, 38, 39, 44, 46, 49, 50, 51, 73, 77].

Тема 2. Соціальні зміни з позиції класичної соціології

- 1.Класичний еволюціонізм в соціології.
- 2.Теорії М.Вебера та Є.Дюркгейма як фундаментальні засади аналізу соціальних змін.
- 3.Теорії соціокультурної динаміки П. Сорокіна та їх роль в осмисленні соціальних змін.
- 4.Теорія соціальних змін Т.Парсонса, його механізм еволюції:
- 5.Марксистська концепція соціальних змін та її ленінсько-сталінська трансформація.

Орієнтовна тематика рефератів

- 1.Виникнення та розвиток теорії соціальних змін.
- 2.Класична соціологія про соціальні зміни.
- 3.Марксистська концепція соціальних змін та її ленінсько-сталінська трансформація.

Питання для самоконтролю

- 1.Розгляд еволюції Г.Спенсером як процесу ускладнення, диференціації та інтеграції.
- 2.Теорія соціальної дії М.Вебера та теорія солідарності Є.Дюркгейма як фундаментальні засади аналізу соціальних змін
- 3.Теорія соціальної дії М.Вебера як фундаментальна засада аналізу соціальних змін.

Література: [1, 13, 16, 17, 18, 28, 29, 36,38, 44, 46, 46, 47, 48, 50, 57, 58].

Тема 3. Сучасні соціологічні концепції соціальних змін.

- 1.Теорій модернізації та типи моделей модернізації

2. Теорії суспільства пізнього капіталізму.
3. Постмодерністський підхід до розуміння природи соціальних змін.
4. Розуміння соціальних змін з позиції теорії систем. (Н. Луман)
5. Соціальні зміни з позиції концепції ноосфери В.І. Вернадського.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Теорій модернізації та типи моделей модернізації
2. Розуміння соціальних змін з позиції теорії систем
3. Постмодерністський підхід до розуміння природи соціальних змін

Питання для самоконтролю

1. Методологічний потенціал теорій модернізації в соціологічному вивченні трансформації сучасного суспільства
2. Теорії суспільства пізнього капіталізму
3. Соціальні зміни з позиції концепції ноосфери В.І. Вернадського

Література: [11, 12, 21, 22, 32, 33, 34, 48, 50, 56, 59, 60, 61, 70, 72].

Змістовний модуль 2. Основні характеристики соціальних змін як як об'єкта дослідження

Тема 4: Просторо-часовий аспект соціальних змін

1. Поняття соціального простору, його основні характеристики.
2. Поняття соціального, астрономічного, фізичного та психологічного часу.
3. Проблемне поле соціального часу
4. Роль соціального часу в реалізації соціальних змін. Небезпека домінування традиціоналізму у суспільстві.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Поняття соціального, астрономічного, фізичного та психологічного часу

- 2.Поняття соціального простору, його основні характеристики
- 3.Проблемне поле соціального часу

Питання для самоконтролю

- 1.Соціальний простір як середовище та засада соціальних змін.
- 2.Проблемне поле соціального часу.
- 3.Роль соціального часу в реалізації соціальних змін.
- 4.Детермінація майбутнім як рухівна сила соціальних змін.
- 5.Небезпека домінування традиціоналізму у суспільстві.

Література: [6, 13,16, 28, 35, 37,44, 52, 57, 58, 60,70].

Тема 5: Джерела та рухівні сили соціальних змін.

- 1.Причини соціальних змін: культура, конфлікти, ідеї, демографія, потреби та інтереси.
- 2.Основні чинники соціальних змін
- 3.Джерела соціальних змін, їх зовнішнє і внутрішнє прояв.
- 4.Сучасні фактори соціальних змін.
- 5.Структура змін
- 6.Розуміння змін с позиції суб'єкт-об'єктного підходу.

Орієнтовна тематика рефератів

- 1.Інновації як каталізатор соціальних змін.
- 2.Роль особистості в історії.
- 3.Велікіє особистості як агенті змін

Питання для самоконтролю

1. Джерела та рухівні сили соціальних змін.
2. Структурно-генетичні аспекти соціальних змін.
3. Причини соціальних змін: культура, конфлікти, ідеї, демографія, потреби та інтереси
4. Основні чинники соціальних змін
5. Характеристика основних етапів соціальних змін.

Література: [6, 13, 14, 24, 25, 27, 28, 37, 38, 39, 44, 52, 57, 58].

Тема 6. Роль ідей і цінностей в соціальних змінах

1. Поняття культури, її впливу на соціальні зміни.
2. Ідеї як історична сила соціальних змін.
3. Роль цінностей в соціальних змінах.
4. Класифікація цінностей
5. Проблема ціннісної діагностики.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Ідеї як історична сила соціальних змін.
2. Роль цінностей в соціальних змінах.
3. Проблема ціннісної діагностики

Питання для самоконтролю

1. Суб'єктно-об'єктний паттерн соціальних змін та розвитку.
2. Теорії соціальної та культурної динаміки.
3. Ціннісні та етичні аспекти соціальних змін.
4. Ціннісно-культурні фактори соціальних змін.
5. Класифікація цінностей сучасного суспільства.
6. Ціннісні процеси пострадянського суспільства.
7. Роль цінностей в соціальних змінах.

Література: [4,5, 10, 20, 43, 49, 54, 57,58, 63, 79, 81, 82].

Тема 7. Соціальні зміни як травма: рівні, фактори, симптоми

- 1.Ціна соціальних змін та реформ.
- 2.Концепція травм соціальних змін П. Штомпки. Сутність, причини, рівні та генеалогія культурної травми.
- 3.Проблема подолання травм соціальних змін, колективні та індивідуальні стратегії.
- 4.Концепція „шокової терапії” та її пороки.
- 5.Аналіз травматичних аспектів сучасного розвитку України.

Орієнтовна тематика рефератів

- 1.Ціна соціальних змін та реформ
- 2.Концепція „шокової терапії” та її пороки.
- 3.Культурна дезорієнтація та дезорганізація

Питання для самоконтролю

- 1.Концепція травм соціальних змін П. Штомпки.
- 2.Методологічні підходи визначення ціни реформ.
- 3.Аналіз травматичних аспектів сучасного розвитку.

Література: [15,30, 31, 43, 55, 57, 58, 61, 62, 64,84].

Змістовний модуль 3. Форми реалізації соціальних змін

Тема 8. Еволюція і революція як форми соціальних змін

- 1.Поняття еволюції. Трактова еволюції О.Контом, Е. Дюркгеймом, Г.Спенсером
- 2.Поняття революція. Класифікація та характеристика основних видів революції.
- 3.Об'єктивні ознаки революції
- 4.Суб'єктивні передумові революції
- 5.Марксистсько-ленінська концепція революції.
- 6.Немарксистські концепції революції та їх особливості.

Орієнтовна тематика рефератів

- 1.Характеристика марксистсько-ленінської концепції революції.
- 2.Немарксистські концепції революції та їх особливості
- 3.Трактова розвитку з позиції теорій еволюції та революції

Питання для самоконтролю

- 1.Еволюція і революція та їхня роль в розвитку.
- 2.Класифікація та характеристика основних видів революції.
- 3.Об'єктивні ознаки та суб'єктивні передумові революції.
- 4.Майбутнє соціального розвитку.

Література: [13, 16, 28, 44, 46, 47, 48, 49, 55, 57, 63, 65, 68, 85].

Тема 9. Трансформації, модернізації та реформи

- 1.Поняття трансформації, модернізації та реформи.
- 2.Характеристика основних течій теорії модернізації
- 3.Джерела, складові та проблеми модернізації.

4. Основні види реформ.
5. Об'єктивні та суб'єктивні передумови реформ.
6. Світовий досвід реформування суспільства.
7. Характеристика реформ на пострадянському просторі.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Класичний еволюціонізм в соціології.
2. Еволюції і революції та їх місце в розвитку суспільства
3. Трансформації та реформи.

Питання для самоконтролю

1. Сутність модернізації.
2. Характеристика основних течій теорії модернізації.
3. Марксистська концепція соціальних змін та її ленінсько-сталінська трансформація.

Література: [13, 16, 28, 36, 44, 50, 51, 57, 58, 61, 62, 67, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86.].

Тема 10. Глобалізація та її вплив на розвиток національної держави

1. Поняття глобалізації
2. Показники степені глобалізації країни
3. Співвідношення глобалізації та інтеграції. Основні світові зони інтеграції.
4. Характеристика глобальних проблем сучасності.
5. Вплив глобалізації на розвиток національної держави. Глобальні загрози та ризики для національної держави.
6. Перспективи глобалізації.

Орієнтовна тематика рефератів

- 1.Співвідношення глобалізації та інтеграції
- 2.Основні вектори інтеграції України та проблема історичного вибору.
- 3. Характеристика глобальних проблем сучасності.**

Питання для самоконтролю

- 1.Глобалізація та її вплив на розвиток національного суспільства.
- 2.Характеристика глобальних проблем сучасності.
- 3.Співвідношення глобалізації і регіоналізації.
- 4.Співвідношення глобалізації та інтеграції.
- 5.Глобальні загрози та ризики для національної держави

Література: [8, 13, 18, 22, 24, 30, 31, 33, 43, 48, 49, 50, 52, 57, 59, 69, 70, 71, 72, 74,75, 77, 78,].

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

6. Основні наукові категорії теорії соціальних змін.
7. Характеристика пізнавальних можливостей основних категорій теорії соціальних змін.
8. Місце теорії соціальних змін в системі соціологічного знання.
9. Методи вивчення соціальних змін.
- 10.Характеристика основних етапів розвитку теорії соціальних змін.
- 11.Роль та завдання теорії соціальних змін в сучасному суспільстві.
- 12.Основні проблеми теорії й практики соціальних змін.
- 13.Класифікація соціальних змін.
- 14.Основні проблеми соціальних змін в сучасному українському суспільстві.
- 15.Еволюції і революції та їх місце в розвитку суспільства

16. Глобалізація та її вплив на розвиток національного суспільства.
17. Характеристика глобальних проблем сучасності.
18. Співвідношення глобалізації і регіоналізації.
19. Співвідношення глобалізації та інтеграції.
20. Глобальні загрози та ризики для національної держави
21. Трансформації та реформи.
22. Теорія соціального розвитку: основні підходи, моделі та проблеми.
23. Поняття прогресу та регресу.
24. Прогрес та його критерії.
25. Суб'єктно-об'єктний паттерн соціальних змін та розвитку.
26. Східні та нісхідні процеси, кризи й конфлікти.
27. Теорія соціальної дії М.Вебера як фундаментальна засада аналізу соціальних змін.
28. Марксистська концепція соціальних змін та її ленінсько-сталінська трансформація.
29. Поняття трансформації, модернізації та реформи.
30. Класичний еволюціонізм в соціології.
31. Теорії соціальної та культурної динаміки.
32. Пояснення соціальних змін з позиції теорії систем.
33. Соціальні зміни в системі як зміни структури та функцій.
34. Кризові наслідки прогресу як засада для появи постмодернізму.
35. Ставлення постмодернізму до соціальних змін.
36. Поняття ноосфери як планетарної сфери розуму.
37. Проблемне поле соціального часу.
38. Характеристика концепції ноосфери В.І.Вернадського.
39. Соціальний простір як середовище та засада соціальних змін.
40. Проблемне поле соціального часу.
41. Роль соціального часу в реалізації соціальних змін.
42. Детермінація майбутнім як рухівна сила соціальних змін.
43. Небезпека домінування традиціоналізму у суспільстві.

44. Джерела та рухівні сили соціальних змін.
45. Структурно-генетичні аспекти соціальних змін.
46. Ціннісні та етичні аспекти соціальних змін.
47. Ціннісно-культурні фактори соціальних змін.
48. Класифікація цінностей сучасного суспільства.
49. Ціннісні процеси пострадянського суспільства.
50. Роль цінностей в соціальних змінах.
51. Особливості модернізації.
52. Механізми соціальних змін.
53. Необхідність, можливості та обмеження управління соціальними змінами.
54. Концепція сталого розвитку та її транскрипції.
55. Теоретичні засади управління соціальним розвитком.
56. Теорія соціальної дії М.Вебера та теорія солідарності Є.Дюркгейма як фундаментальні засади аналізу соціальних змін.
57. Теорії соціальної стратифікації та соціокультурної динаміки П. Сорокіна та їх роль в осмисленні соціальних змін.
58. Основні проблеми управління соціальним розвитком поставторитарного суспільства.
59. Концепція травм соціальних змін П. Штомпки.
60. Методологічні підходи визначення ціни реформ.
61. Концепція „шокової терапії” та її пороки.
62. Аналіз травматичних аспектів сучасного розвитку.
63. Еволюція і революція та їхня роль в розвитку.
64. Концепція „шокової терапії” та її пороки.
65. Характеристика марксистсько-ленінської концепції революції.
66. Немарксистські концепції революції.
67. Класифікація та характеристика основних видів революції.
68. Об’єктивні ознаки та суб’єктивні передумови революції.
69. Майбутнє соціального розвитку.

70. Розгляд еволюції Г. Спенсером як процесу ускладнення, диференціації та інтеграції.
71. Соціальний простір як середовище та засада соціальних змін.
72. Розуміння змін з позиції суб'єкт-об'єктного підходу.
73. Трактова розвитку з позиції теорій еволюції та революції.
74. Сутність модернізації.
75. Характеристика основних течій теорії модернізації.
76. Основні вектори інтеграції України та проблема історичного вибору.
77. Стратегічне планування, організація, мотивація, підтримка соціальних змін.
78. Управління соціальними змінами.
79. Постмодерністський підхід до розуміння природи соціальних змін.
80. Структура соціальних змін.
81. Джерела та рухівні сили соціальних змін.
82. Комунікація та PR як засоби забезпечення соціальних змін.
83. Глобалізація та її проблеми.
84. Характеристика суспільства постмодерну.
85. Зростання можливостей людини в соціальних змінах та проблема відповідальності за свої дії.

Тести на розуміння і засвоєння соціологічних понять

Відзначте правильну відповідь, який знаходиться серед п'яти зазначених варіантів.

Правильним є тільки одна відповідь, а чотири інших - помилкові.

- (1) Харизма - це:
 - а) варіант етнічних забобонів,
 - б) форма релігії,
 - в) форма легітимізації влади,
 - г) рольовий конфлікт,
 - д) те ж саме, що дискримінація.

- (2) Антисемітизм

- це:

- а) расовий забобон,
- б) стереотип,
- в) дискримінація меншини,
- г) прояв нетолерантності,
- д) всі разом узяті.

3) Соціальний розвиток характеризується всіма приводяться нижче ознаками, Крім одного. Якого?

- а) це ендогенний процес,
- б) це реакція на зміни в середовищі,
- в) має виражений напрямок,
- г) його можна порівняти з ростом і розвитком живого організму,
- д) воно призводить до підвищення мінливої цінності, якої воно стосується

4) Стереотип - це:

- а) певний стан думки,
- б) вид дії,
- в) спрощений і односторонній образ дійсності,
- г) певна установка,
- д) ідеальний тип.

5) Соціальна еволюція в поданні Спенсера- це аналогія еволюції видів, яку описав Дарвін:

- а) це так,
- б) це не так.

6) Зростаючу уніфірмації стилю життя, зразків споживання, поглядів, технічних пристроїв в масштабі всього світу ми називаємо:

- а) аккультурація,
- б) глобалізація,
- в) етноцентризм,
- г) культурний конфлікт,
- д) відносний відмова від особистої вигоди.

7) Ідеальний тип бюрократії, описаний Вебером, включає всі нижче перераховані

ознаки, крім одного. Якого?

- а) спеціалізація завдань і функцій,
- б) ієрархія посад,
- в) точні правила професійного

8) «Свобода, рівність, братерство!» Це гасло волає до:

- а) нормам,
- б) цінностям,

- в) стереотипам,
- г) етноцентризму,
- д) відносної депривації.

9) Поставте імена відомих соціологів в хронологічному порядку - від найдавніших до новітніх часів:

- а) Кулі,
- б) Парсонс,
- в) Конт,
- г) Вебер,
- д) Знанецкий.

10) Творцем теорії еволюції і органіцизма в соціології був:

- а) Маркс,
- б) Дюркгейм,
- в) Спенсер,
- г) Дарвін,
- Д) Теніс

11) Основна риса соціальної взаємодії - це:

- а) взаємність,
- б) повторюваність,
- в) нормативне регулювання,
- г) тривалість,
- д) конфліктність.

12) Перехід з одного соціального шару в іншій - це:

- а) професійна мобільність.
- б) вертикальна мобільність,
- в) горизонтальна мобільність,
- г) міграція,
- д) урбанізація

13) Протилежністю стереотипу є:

- а) релігійний догмат,
- б) ідеологія,
- в) статистичні дані, що характеризують групу,
- г) ідеальний тип,
- д) етнічний забобон.

14) Протилежністю етноцентризму є:

- а) націоналізм,
- б) патріотизм,
- в) культурний релятивізм,

- г) емпіризм,
- д) шовінізм

15) В поданні Карла Маркса влада

- це відношення між:

- а) соціальними ролями,
- б) соціальними класами,
- в) пролетарями,
- г) капіталістами,
- д) революціонерами і урядом.

16) Два основні класи в полярній моделі капіталізму - це:

- а) правлячі і ті, ким правлять,
- б) капіталісти і пролетарі,
- в) менеджери і акціонери,
- г) номенклатура і решта суспільства,
- д) більшовики і меншовики.

17) Етнічна і расова дискримінація завжди призводить до ::

- а) дружбу,
- б) соціальної інтеграції,
- в) експлуатації одних груп іншими,
- г) соціальним змінам,
- д) революції.

18) Творцем концепції соціальної еволюції був:

- а) Дарвін,
- б) Маркс,
- в) Парсонс,
- г) Спенсер,
- д) Вілсон.
- г) статистична категорія,
- д) соціальна група

19) В поданні Макса Вебера влада - це відношення між:

- а) соціальними класами,
- б) інститутами,
- в) соціальними групами,
- г) особистостями (окремими людьми),
- д) соціальними ролями.

20) Яку відповідь визначає найменшу соціальну дистанцію по відношенню до іноземця?

- а) я дозволив би їм приїхати в мою країну,
- б) я погодився б віддати дочку заміж за кого-небудь з них,

- в) я допустив би, щоб вони працювали в моїй професії,
- г) я погодився б на те, щоб вони отримали роботу на моєму заводі,
- д) я дозволив би їм жити по сусідству зі мною

21) Теорія модернізації в своїх основних положеннях схожа на:

- а) теорію соціальних циклів Сорокіна,
- б) теорію соціальної еволюції,
- в) теорію глобалізації,
- г) теорію історичного матеріалізму,
- д) теорію відносної депривації.

22) Ризик відрізняється від загрози тим, що:

- а) він більше,
- б) він є результатом наших власних рішень і дій,
- в) він виступає повсюдно, всюди,
- г) він викликає страх,
- д) йому неможливо протистояти.

23) Яка аналогія найкраще передає сучасний погляд на характер людської спільноти:

- а) соціальний механізм,
- б) соціальний організм,
- в) соціальна фізіологія,
- г) соціальна анатомія,
- д) соціальне життя.

24) Коли людина відкидає цінності, проте не дивлячись на це дотримується норм, що пропонуються йому суспільством, ми маємо справу з:

- а) інновацією,
- б) конформізмом,
- в) ритуалізмом,
- г) заколотом,
- д) ретритизм.

25) Мундири, уніформи, відзнаки служать для того, щоб полегшити розпізнавання:

- а) намірів даної людини.
- б) його заслуг,
- в) його соціальної позиції (статусу),
- г) його характеру,
- д) його «дзеркального Я».

26) Престиж визначається:

- а) обсягом влади,
- б) громадським повагою,

- в) впливом,
- г) зв'язками,
- д) рівнем доходів

27) Влада, яка спирається на визнання суспільством правлячих структур, називається:

- а) справедливою,
- б) демократичної,
- в) легітимною,
- г) авторитарної,
- д) тоталітарної.

28) Яка поведінка з тих, що перераховані нижче, не є прикладом соціальної дії:

- а) написання заповіту,
- б) надання милостині жебракові,
- в) сон до полудня,
- г) слухання лекції в університеті,
- д) участь у виборах до парламенту.

29) Який з нижче перерахованих факторів робить самий сильний вплив на взаємодію?

- а) зростання і колір очей партнера,
- б) темперамент,
- в) соціальний статус,
- г) місце проживання.
- д) взаємна доброзичливість

30) Загальна риса пророків, лідерів, героїв, демагогів - це:

- а) мудрість,
- б) далекозорість,
- в) правдивість,
- г) харизма,
- д) конформізм.

31) Правління, здійснюване старійшинами племені ірокезів, - це приклад:

- а) традиційної влади,
- б) харизматичної влади,
- в) легальної влади,
- г) раціональної влади,
- д) клептократії.

32) Теорія «становлення суспільства» знаходиться в парадигмі:

- а) функціоналістської,

- б) системної,
- в) діяльнісної,
- г) структурної.
- д) груповий.

33) Зростання середньої тривалості життя в суспільстві - це:

- а) регрес,
- б) підсумок втручання Провидіння,
- в) результат деградації навколишнього середовища,
- г) прогрес,
- д) генетичний випадок.

34) Авторитет в соціологічному розумінні - це:

- а) влада, яка спирається тільки на силу,
- б) перевага однієї соціальної групи над іншою,
- в) законна влада,
- г) панування сильної харизматичної особистості над групою,
- д) суспільство, яким керують чоловіки, що володіють сильним характером.

35) Соціологія відрізняється від звичайного знання тим, що:

- а) нею займаються професійні соціологи,
- б) її викладають в університетах,
- в) вона дає нам вірні, безсумнівні, тверді знання,
- г) вона дає нам систематизовані знання, що мають емпіричне підтвердження,
- д) вона робить можливим наукове управління державою

36) Процес зниження релігійності в сучасних суспільствах - це:

- а) аномія,
- б) відчуження,
- в) соціальна мобільність,
- г) секуляризація,
- д) сакралізація.

37) Творцями соціології вважаються:

- а) Карл Маркс,
- б) Макс Вебер,
- в) Огюст Конт,
- г) Герберт Спенсер,
- д) Чарльз Кулі.

38) Поняття соціального класу ввів в соціологію:

- а) Вебер,
- б) Ленін,
- в) Дюркгейм,
- г) Маркс,

д) Веселовський.

39) Монополією на застосування сили має:

- а) авторитарна влада,
- б) поліція,
- в) терористична група,
- г) держава,
- д) батько сімейства.

40) Аккультурація - це те ж саме, що:

- а) культурний конфлікт,
- б) асиміляція,
- в) соціалізація,
- г) імміграція,
- д) культурний релятивізм.

41) Культурне табу

- це:

- а) наказ (рада),
- б) дозвіл,
- в) заборона,
- г) преференція,
- д) культурний ідеал

42) Соціальні рухи - це:

- а) дії зверху, викликають заплановані соціальні зміни;
- б) дії знизу, що мають намір викликати соціальні зміни;
- в) дії зверху, що викликають соціальні зміни як побічний ефект;
- г) дії знизу, викликають соціальні зміни як побічний ефект;
- д) реформи, що проводяться державою.

43) Соціальні інститути в соціологічному розумінні - це:

- а) комплекси соціальних відносин,
- б) державні будівлі,
- в) в'язниці, лікарні і дитячі сади,
- г) визначені способи поведінки (правила, норми, цінності) в даній області,
- д) те ж саме, що соціальні групи

44) Концепція трьох вимірів соціальної стратифікації бере свій початок від:

- а) Маркса,
- б) Девіса і Мура,
- в) Вебера,

- г) Мілован Джіласа,
- д) Веселовського.

45) Мерітократична справедливість виражається формулою:

- а) кожному за його потребами,
- б) бідним дати якомога більше, у багатьох відняти,
- в) кожному по його заслугах, по його трудовому внеску і суспільну користь,
- г) всім порівну,
- д) бідні стануть ще біднішими, а багаті ще багатшими.

46) Діалектичне, революційне або стрибкоподібне зміна варіант:

- а) соціального розвитку,
- б) циклічного процесу,
- в) еволюції,
- г) соціального прогресу,
- д) культурної травми.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Арон Р. Этапы развития социологической мысли / Общ. ред. и предисловие П. С. Гурвича. - М.: Прогресс-Политика, 1992.
2. Афанасьев В.Г. Общество: системность, познание и управление. - М.: Политиздат, 1981.
3. Афанасьев В.Г. Системность и общество. - М.: Политиздат, 1980.
4. Бакиров В.Е. Ценностное сознание. – Харьков: Вища школа, 1988.
5. Бакиров В.С. Ценностное сознание и активизация человеческого фактора. – Харьков: Вища школа; Изд-во при ХГУ, 1988.
6. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. - М., 1995.
7. Берталанфи Л. Общая теория систем: критический обзор //Исследования по общей теории систем. - М., 1969.
8. Бжезинский Зб. Великая шахматная доска. – М., 2000.
9. Богданов А.А. Всеобщая организационная наука (тектология).- М., 1965
- 10.Брожек В. Марксистская теория оценки. – М.: Прогресс, 1982.

11. Ванюшин В.А. Устойчивое развитие. - М., 2002.
12. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. – М.: Наука, 1988.
13. Гидденс Е. Социология / При участии К. Бердсолл: Пер с англ., изд. 2-е, полностью перераб и доп. – М.: Едиториал УРСС, 2005.
14. Гидденс Э. Устройство общества: Очерк теории структуризации. – М.: Академический Проект, 2003.
15. Головаха Є.І., Паніна Н.В. Тенденції розвитку українського суспільства (1993 – 1997). Соціологічні показники (таблиці, ілюстрації, коментарі). – К., 1998.
16. Громов И.А., Мацкевич А.Ю., Семенов В.А. Западная социология. Учебное пособие для Вузов. – СПб: ООО «Издательство ДНК», 2003.
17. Гэлбрейт Дж. Новое индустриальное общество. - Пер. с англ. / Дж. Гэлбрейт. – М.: ООО „Издательство АСТ”, ООО "Тразиткнига"; СПб.: Terra Fantastica, 2004.
18. Данилевский Н.Я. Россия и Европа / Сост., послесловие и комментарии Вайгачева С.А. – М.: Книга, 1991.
19. Ермаков И. П. Структурный функционализм // Социология. Учебное пособие / Под ред. Э.В. Тадевосяна.-М.,1995.
20. Забайлов Л. К., Шапинский В. А. Постмодернизм. М., 1993.
21. Иванов В. К, Патрушев В. И., Галиев Г. Т. Инновационные социальные технологии устойчивого развития. - Уфа: ООО "Дизайн Полиграф Сервис", 2003.
22. Иванов В.Н. Новая цивилизация XXI века: технология становления. (Энциклопедия управленческих знаний. Мир управления на пороге новой цивилизации) / В.Н. Иванов. – М.: Знание; Муниципальный мир, 2006.
23. Князева Е.Н., Курдюмов С.П. Основания синергетики. Режимы с обострением, самоорганизация, темпомиры. – СПб., 2002.
24. Кондратьев Н.Д. Проблемы экономической динамики. – М.: Экономика, 1989.

25. Кузьмин С.А. Социальные системы: опыт структурного анализа. - М.: Наука, 1996.
26. Луман Н. Тавтология и парадокс в самоописаниях современного общества // СОЦИО-ЛОГОС. - М, 1991.
27. Луман Н. Теория общества (вариант San Foca'89) // Теория общества: Сборник: Пер. с нем., англ. / Вступ, статья, сост. и общая ред. А. Ф. Филиппова. - М.: КАНОН-пресс-Ц, Кучково поле, 1999.
28. Масионис Дж. Социология. – 9-е изд. – СПб.: Питер, 2004.
29. Мертон Роберт Социальная теория и социальная структура (фрагменты) / Под общ. Ред. В.В. Танчера. - К.: Ин-т социол., 1996.
30. Михальченко М.І. України як нова історична реальність: запасний гравець Європи. – Дрогобич: ВФ „Відродження”, 2004.
31. Михальченко Н.И. Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы? – К.: Ин-т социологии НАНУ, 2001.
32. Моисеев Н. И. Пути к созиданию. - М.: Республика, 1992.
33. Моисеев Н. И. Человек и ноосфера. - М.: Молодая гвардия, 1990.
34. Моисеев Н.Н. Алгоритмы развития. – М.: Наука, 1987
35. Нейсбит Джон Мегатренды /Д. Нейсбит; Пер. с англ. М.Б. Левина. – М.: ООО "Издательство АСТ": ЗАО НПП "Ермак", 2003.
36. Общая социология; учебное пособие / Под общ. Ред. проф. А.Г. Эфендиева. – М.: ИНФРА-М, 2000.
37. Парсонс Т. Понятие общества: компоненты и их взаимоотношения // Американская социологическая мысль: Тексты / Под ред. В.И. Добренькова. - М., 1996.- С.494-525.
38. Парсонс Т. Система современных обществ. – М., 1998.
39. Парсонс Т. О структуре социального действия. – М., 2000.
40. Поппер К. Открытое общество и его враги. Т.1: Чары Платона. - М.: Феникс, Международный фонд «Культурная инициатива», 1992.
41. Поппер К. Открытое общество и его враги. Т.2: Время лжепророков: Гегель, Маркс и другие оракулы. - М.: Феникс, Международный фонд

- «Культурная инициатива», 1992.
42. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой: Пер. с англ., общ. ред. В.И. Аршинова, Ю.Л. Климонтовича и Ю.В. Сачкова. – М.: Прогресс, 1986.
43. Проблеми і перспективи України: аналітичні матеріали / За заг. ред. В.М.Князева, Ю.П.Сурміна, Л.Г.Штики; Кол. Авт.: В.Д.Бакуменко, Н.В.Грицяк, О.П. Губа, С.О. Зайцев та інш. - К.: Вид-во НАДУ, 2005.
44. Ритцер Дж. Современные социологические теории. – СПб.: Питер, 2002.
45. Ровинский Р.Е. Саморганізація як фактор направленного развития // Вопросы философии. - №5.-2002. – С.67-77.
46. Смелзер Н. Социология: пер. с англ. – М.: Феникс, 1994.
47. Сорокин П. Социологические теории современности. - М., 1992.
48. Сорокин П. Человек, цивилизация, общество. - М., 1992.
49. Сорокин П.А. Социальная и культурная динамика / Питирим Александрович Сорокин; пер. с англ., вст. Статья и комментарии В.В.Сапова. – М.: Астрель, 2006.
50. Социология развития: современные теории и проблемы / Под ред. А.О. Бороноева и В.Я. Ельмеева. - СПб., 1999.
51. Социология. Основы общей теории: Учебник для вузов / Отв. Ред. академик РАН Г.В. Осипов, действительный член РАЕН Л.Н.Москвичев. – М.: Норма, 2003.
52. Сурмин Ю. П., Туленков И. В. Теория социальных технологий: Учеб. пособие. - К.: МАУП, 2004.
53. Сурмин Ю.П. Теория систем и системный анализ: Учеб. Пособие. – К.: МАУП, 2003.
54. Сурмін Ю.П. Ціннісні процеси пострадянського суспільства: методологічний аспект // Збірник наукових праць УАДУ: Сучасні проблеми державного управління / За заг. ред. В.І.Лугового, В.М.Князева. – К.: Вид-во УАДУ, 2003. – Вип.1.
55. Тоффлер А. Футурошок. – СПб: Лань, 1997.

56. Чижевский А.Л. Космический пульс жизни. Земля в объятиях Солнца. Гелиотараксия. – М.: Мысль, 1995
57. Штомка П. Социология социальных изменений. – М.: Аспект-Пресс, 1996.
58. Штомка П. Социология. Анализ современного общества: Пер. с польского С.М. Червоной. – М.: Логос, 2005.
59. Яковец Ю.В. Взаимодействие цивилизаций Востока и Запада: осевая проблема XXI века. – М., 2001.
60. Яковец Ю.В. Предвидение будущего: парадигма цикличности. – М.: АП и Ц, 1992.
61. Яковец Ю.В. Циклы. Кризисы. Прогнозы. - М.: Наука, 1999.

Додаткова:

62. Баталов Э. Я. В мире утопий: Пять диалогов об утопии и утопических экспериментах. - М.: Политиздат, 1989.
63. Бергер П. Капиталистическая революция (50 тезисов о процветании, равенстве, свободе). – М, 1994.
64. Бородин Ф. Н. Социологические последствия радикальных экономических реформ. - М.: Прогресс, 1989.
65. Галин М. Л., Козакова Л. А. Современные буржуазные теории социальной революции. - М., 1980.
66. Козловски П. Культура постмодерна.- М.,1997.
67. Козловский В.В., Уткин А.И., Федотова В.Г. Модернизация: от равенства к свободе. – Пб., 1995.
68. Кун Т. Структура научных революций. Перевод с английского И.З. Налетова. Общ. ред. и послесловие С.Р. Микулинского и Л.А. Марковой. Второе издание. - М.: "Прогресс", 1977.
69. Пестель Э. За пределами роста. - М.: Прогресс, 1988.
70. Розов Н. Структура цивилизации и тенденции мирового развития. - Новосибирск, 1992.
71. Рукавишников В. О. Поиск новой стратегии мирового социального

- развития // Социс. -1995. - № 8.
72. Скаленко А.К. Глобальные резервы роста. Информация + интеллект + инновации / Пер. с укр. / Науч. ред. и предисл. чл.-корр. НАНУ О.Г. Белоуса. – К.: Информационно-издательский центр "Интеллект", 2002.
73. Социология и проблемы социального развития. - М., 1978.
74. Сурмин Ю.П. Диффузия цивилизаций: сущность и влияние на архитектуру украинского общества // Діалог цивілізацій: роль і місце латентних структур в управлінні світом. Матеріали Третьої Всесвітньої конференції. Київ, 28 травня 2004р. – К.: МАУП, 2005.- С.193-200.
75. Тинберген Я. Пересмотр международного порядка. - М., 1980.
76. Тоффлер Э. Метаморфозы власти. - Пер. с англ. / Э. Тоффлер. – М.: ООО „Издательство АСТ”, 2003.
77. Уэбстер Ф. Теории информационного общества / Фрэнк Уэбстер; Пер с англ. М.В. Арапова, Н.М. Малыхиной; Под ред. Е.Л. Вартановой. – М.: Аспект Пресс, 2004.
78. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / Пер. с англ. Т. В. Елимеева, Ю.Новикова. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003.
79. Хабермас Ю. Демократия. Разум. Нравственность. — М., 1995.
80. Федотова В.Г. Типология модернизаций и способов их изучения // Вопросы философии. –2000. – №4. – С.3-37.
81. Фукуяма Ф. Великий разрыв / Ф. Фукуяма; Пер. с англ. Под общ. Ред. А.В. Александровой. – М.:ООО "Издательство АСТ", 2003.
82. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию: Пер. с англ. / Ф. Фукуяма. – М.: ООО „Издательство АСТ”: ЗАО НПП "Ермак", 2004.
83. Цапф В. Теории модернизации и различие путей общественного развития // Социс. -1998. – №8.
84. Экономическая история. Реформа и реформаторы. - М.: Издат. фирма "Восточная литература" РАН, 1995.
85. Эйзенштадт Ш. Революция и преобразование обществ. Сравнительное

изучение цивилизаций. – М., 1999.

86. Эрхард Л. Полвека размышлений. Речи. Статьи. - М., 1993.